

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ**

ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА

Факультет управління і технологій

Кафедра економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана факультету управління і технологій

д.е.н, проф.

Світлана БОНЯР

«02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: перший (бакалаврський)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 27 «Транспорт»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» для студентів рівня вищої освіти перший (бакалаврський) спеціальності 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)». Київ: ДУІТ, 2023. 9 с.

Розробник: д.е.н., професор

Вікторія ЯНОВСЬКА

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою Інституту управління, технологій та права

Протокол № 2 від «30» серпня 2024 року

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

В.о. завідувача кафедри, к.е.н., доц.

Вікторія ТВОРОНОВИЧ

© Яновська В.П., 2024 рік

© Яновська В.П., 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 27 «Транспорт»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: – 8 аудиторних – 3 самостійної і індивідуальної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)	30 год.	0 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		75 год.	0 год.
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 60%

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – вивчення економічних засад функціонування транспорту, особливості використання економічних ресурсів і формування фінансових результатів транспортних підприємств.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» студент набуває таких **компетентностей** як:

Загальні компетентності: ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; ЗК13. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності: СК1. Здатність аналізувати та прогнозувати параметри і показники функціонування транспортних систем та технологій з урахуванням впливу зовнішнього середовища; СК9. Здатність оцінювати експлуатаційні, техніко-економічні, технологічні, правові, соціальні, та екологічні складові організації перевезень; СК18. Здатність управляти організацією та її змінами, в тому числі у відповідності до міжнародних стандартів та рекомендацій систем управління якістю.

Програмними результатами вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» є: РН1. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ; РН3. Давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні; РН18. Досліджувати види і типи транспортних систем. Знаходити рішення оптимізації параметрів транспортних систем. Оцінювати ефективність інфраструктури та технології функціонування

транспортних систем; РН19. Пояснювати експлуатаційну, техніко-економічну, технологічну, правову, соціальну та екологічну ефективність організації перевезень.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Транспорт як галузь національної економіки

Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки

Сфери та галузі економіки. Структура економіки за видами економічної діяльності. Ринок транспортних послуг. Конкурентне середовище. Структура ринку транспортних послуг. Моделі ринків на транспорті.

Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки

Поняття транспортної системи, транспортно-дорожнього комплексу та продукції транспорту. Транспорт і ланцюги створення вартості. Роль і види транспорту загального користування. Логістика та розподіл транспортних потоків. Комплексний розвиток видів транспорту. Основні показники економічної діяльності транспорту.

Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт

Класифікація підприємств. Організаційно-правові форми господарювання юридичних осіб. Організаційні форми та процеси взаємодії підприємств транспорту. Порядок утворення та ліквідації підприємства.

Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення

Теоретична та емпірична основа аналізу транспортних витрат. Ціноутворення на транспорті. Зовнішні витрати на транспорт.

Модуль II. Економіка транспортного підприємства

Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства

Основні засоби, їх структура та класифікація. Вартість основних засобів. Зношування основних засобів. Амортизація основних засобів: поняття та способи нарахування. Показники стану та ефективності використання основних засобів.

Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства

Склад, структура та класифікація оборотних засобів. Кругообіг оборотних засобів. Показники оборотності, стану та ефективності використання оборотних засобів. Методи визначення потреби у оборотних засобах.

Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства

Персонал підприємства. Особливості організації та нормування праці на підприємстві. Показники ефективності використання трудових ресурсів. Заробітна плата. Форми та системи оплати праці на транспортному підприємстві.

Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства

Сутність і класифікація витрат. Поняття та види собівартості. Методи розрахунку собівартості перевезень. Доходи транспортного підприємства. Особливості ціноутворення на транспорті. Тарифи на транспортні послуги. Прибуток та рентабельність транспортного підприємства. Фінансовий стан транспортного підприємства. Система показників фінансового стану.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Основи економіки транспорту								
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	15	4	2	9				
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	15	4	2	9				
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	15	4	2	9				
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	15	4	2	9				
Разом за змістовим модулем 1	60	16	8	36				
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства								
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	15	4	2	9				
Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	15	4	2	9				
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	15	4	2	9				
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	15	2	1	12				
Разом за змістовим модулем 2	60	14	7	39				
Усього годин	120	30	15	75				

5. Теми семінарських занять

Виконання семінарських занять при вивченні дисципліни не передбачено.

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма	денна форма
1	2	3
Змістовий модуль 1. Транспорт як галузь національної економіки		
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	2	
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	2	
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	2	
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	2	

1	2	3
Разом за змістовим модулем 1	8	
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства		
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	2	
Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	2	
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	2	
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	1	
Разом за змістовим модулем 2	7	
Усього годин	15	

7. Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних занять при вивченні дисципліни не передбачено.

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма	денна форма
Змістовий модуль 1. Транспорт як галузь національної економіки		
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	9	
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	9	
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	9	
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	9	
Разом за змістовим модулем 1	36	
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства		
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	9	
Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	9	
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	9	
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	12	
Разом за змістовим модулем 2	39	
Усього годин	75	

9. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань при вивченні дисципліни не передбачено.

10. Методи навчання

В процесі викладання використовуються такі методи навчання: за джерелом знань – словесні, наочні, практичні методи; за логікою навчального процесу – індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи; за дидактичними цілями – організація навчальної діяльності, стимулювання, контроль і оцінка; за характером пізнавальної діяльності – частково-пошуковий (або евристичний), проблемного викладення та пояснювально-ілюстративні методи, які сприяють набуттю соціально-комунікативних навичок (soft skills).

Основним методом навчання є проведення лекційних і практичних занять (під час дистанційного або змішаного навчання за допомогою відеоконференцій Google Meet або ZOOM), слайдові презентації (у програмі Power Point), дискусійне обговорення проблемних питань, самостійне вивчення теоретичного матеріалу дисципліни з використанням Internet-ресурсів, методичних розробок (на сайті Університету), спеціальної та наукової літератури, проведення аналітичних досліджень.

11. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

Поточні форми контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування (тестування), презентація результатів виконаних завдань та досліджень, результатів роботи в малих групах; презентація результатів самостійної роботи; дискусії; управлінські ситуації з розрахунковими завданнями; розгляд ситуативних завдань; індивідуальні консультації, модульний контроль.

В кінці семестру підраховується загальна кількість балів за результатами поточного контролю.

Підсумкова форма контролю знань – залік. Максимальна сума балів – 100. Мінімальна – 60.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

залік

Поточне оцінювання та самостійна робота								Сума
Модуль № 1				Модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
12	12	12	14	12	12	12	14	

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За шкалою ECTS	Бали	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82-89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75-84 (добре)		
D	64-74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60-63 (достатньо)		
FX	35-59 (незадовільно - з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	0-34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

«Відмінно» – А (90–100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» – ВС (75–89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» – DE (60–74 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» – FX (35–59 балів) – виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» – **F (1–34 балів)** – виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

13. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Конспект лекцій.
4. [Google Classroom «Основи економіки транспорту»](#).
5. [Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ](#).

14. Рекомендована література

Базова

1. Економіка залізничного транспорту: Навчальний посібник / [М.В. Макаренко, В.П. Яновська, В.І. Творонович, О.Р. Приймук та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. В.П. Яновська. 2-ге вид., перероб. К.: 365, 2019. 364 с.
2. Економіка підприємств водного транспорту: Навчальний посібник / [В.Г. Коба, С. М. Боняр, О.Є. Бабіна, О.О. Карпенко та ін.]; кер. кол. авт. За заг. ред. В.Г. Коби. К.: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2017. 474 с.
3. Економіка транспорту: Навчальний посібник / За ред. В.Г. Коби. К.: ҚДАВТБ КМУЦА, 1999. 254 с.
4. Кулаєв Ю.Ф. Економіка залізничного транспорту. 2-е вид., переробл. і доповн. К.: «Фенікс», 2012. 240 с.
5. Соціально-економічні аспекти розвитку підприємств транспорту України: монографія / За аг. ред. М.В. Макаренко. К.: ДЕТУТ, 2013. 295 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
3. Закон України «Про природні монополії» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>
4. Закон України «Про транспорт» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД – 2010). http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
6. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02#Text>
7. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06>
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
9. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
11. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
12. Податковий кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Допоміжна

1. Immers L.H., Stada J.E. Basics of Transport Economics. Heverlee, February 2004 (Updated August 2007). 59 p. <https://www.mech.kuleuven.be/cib/verkeer/dwn/H111part4.pdf>
2. Kockelman K., Chen T.D., Larsen K., Nichols B. The Economics of Transportation Systems: a Reference for Practitioners. University of Texas at Austin. January 2013. 310 p. https://ctr.utexas.edu/wp-content/uploads/pubs/0_6628_P1.pdf
3. Palma A., Lindsey R., Quinet E., Vickerman R.A Handbook of Transport Economics. – Edward Elgar Pub, 2011. – 928 p. <https://econpapers.repec.org/bookchap/elgeebook/12679.htm>
4. Rodrigue J.-P. The Geography of Transport Systems, Fifth Edition, New York: Routledge, 2020. 467 p. <https://transportgeography.org/>
5. Transportation Economics. Universities-National Bureau Committee for Economic Research. January 1965. <https://www.nber.org/books-and-chapters/transportation-economics>

15. Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційні сайти транспортних підприємств.

Укладач: д.е.н., професор

Вікторія ЯНОВСЬКА